

LA CRÒNICA

RAMON IGLESIAS

Omplo un got amb el raig d'aigua fumejant que exhala la font de la Mina de Caldes de Malavella. Aquest indret recrea la solemnitat i la tranquil·litat d'un santuari. Buajjj! Argggg! Escupo l'aigua com si fos una llama empipada. És fastigosament calenta. Té un bouqué sorrenc i de gas esbravat. És com una infusió de minerals. Dos caldencs ofesos pel meu esput em censuren amb la mirada.

És com si hagués escopit damunt la seva història. Faig veure que és un ennuegament i torno a omplir el got. L'engoleixo mentre faig gestos exagerats de satisfacció. S'empassen l'actuació i deixen de mirar-me. Continuen xerrant tranquil·lament davant dels safarejos de la Mina, on en el passat els veïns rentaven la roba amb l'eficàcia de la rentadora actual però molt abans de ser inventada. I és que la temperatura de l'aigua termal de Caldes arriba als 58°C. El segon got ja no m'ha provocat fàstics. I la tercera glopada em permet matisar el seu bocam i descobrir sensacions i... redéu! em comença a agradar. És com un bicarbonat Millesime.

Caldes és la capital catalana de les manifestacions hidrotermals. Des de l'època del gran imperi (les termes romanes de Sant Grau resten avui a la vista) atribueixen propietats medicinals a la seva aigua. La burgesia catalana es va creure els seus atributs curatius: hepatitis, alteracions de l'aparell digestiu i urinari; i va colonitzar i canviar per sempre més la vida d'una Caldes pagesa. La van convertir en el destí d'estiueig d'aura romàntica de Catalunya. Hi van aixecar joies modernistes encara visibles per tots els carrers. En són una mostra els balnearis Prats i Vichy Catalán. També hi van construir torres i xalets: vil·la Carmen, vil·la Luís, els xalets d'en Manegat i l'Estapé... Les cases dels humils també van copiar ceràmiques i forjats.

Els caldencs tenen una simbiosi tel·lúrica amb la seva aigua calenta. A la població quasi tot té nom d'aigua, a qui dediquen campanyes gastronòmiques, itineraris, pintura, literatura... La Lourdes, una jubilada que m'he trobat asseguda en un banc de La Mina, parla de "sentiment termal. Aquí hi fèiem tertúlies i banys. Era la nostra vida".

Els habitants de Caldes de Malavella tenen una simbiosi tel·lúrica amb la seva aigua calenta

L'aigua termal de Caldes fa un viatge de 40 anys (sí, sí! 40 anys) des de que plou i la recull el sòl. Segons estudis científics, quan surt per una de les tres fonts públiques (La Mina, Bullidors i Sant Narcís), ha estat un mínim de 4 dècades donant voltes per les entranyes més profundes de la terra, escalfant-se i metabolitzant minerals. I així fins que troba una falla per sortir disparada cap els tres turons d'aigua de la població: Puig de les Molleres, Puig de Sant Grau i el Puig de les Ànimes, on les embotelladores la capturen.

Montse Vehí és la regidora d'Aigua (imaginin la importància

JORDI RIBOT / ARXIU

Manifestació que es va celebrar a Caldes l'any 2007, en la coneguda guerra de l'aigua

Una passió de 58° C

L'Ajuntament de Caldes de Malavella vol recuperar els drets de l'aigua, controlats per Vichy Catalán

del líquid que fins i tot té una regidoria). He quedat amb ella per recórrer els enclavaments termals del poble i per fer fumejar aixetes. El passeig amb Vehí m'ajuda a comprendre allò que ella anomena "personalitat termal de Caldes". Vehí és una apassionada de Caldes i de la seva història. A més a més és geòloga i ho sap quasi tot sobre el fenomen. Forma part del PIC, la Plataforma Independent per Caldes que governa el poble i que va firmar un compromís amb els seus veïns: "Lluitarem per recuperar els drets de l'aigua". Tot i que Vehí precisa ràpidament "que això no vol dir que ho aconseguirem, ja que les batalles legals seran moltes i llargues".

El drama és que el poble és propietat, com aquell qui diu, de la multinacional Vichy Catalán. Uns "senyorets de Barcelona que es fan rics amb Caldes i que vénen aquí un cop l'any per fer la pantomima de la Confraria de l'Aigua. Aquell dia es passegen pel poble amb unes caputxes i molta supèrbia i ni tan sols conviden als indígenes", m'explica una veïna. Durant el segle passat el Vichy es va anar apoderant de bona part de les propietats i terrenys del municipi i, per tant, es va fer amb els drets d'explotació de l'aigua termal que gestiona po-

RAMON IGLESIAS

Montse Vehí, regidora d'Aigua

líticament l'opac departament de Mines. Vichy envasa l'Aigua de Malavella i Vichy Catalán, que aflora de la deu del Puig de les Ànimes, on Vehí no li han permès mai accedir-hi, ni com a geòloga ni com a primera tinent d'alcalde. "Només conec un veí de Caldes que hi va poder entrar", em confessa.

Després hi ha Nestlé Waters, que embassa les marques San Narciso i, en menor mesura, la Imperial. Hi ha dos balnearis el de Vichy i el Prats (en reformes). Aquest últim fa anys que suporta pressions del totpoderós veí, que en la seva cursa monopolística se l'intenta cruspir. Fa un parell d'anys quasi l'ofega econòmicament. Vichy li va tallar el subministrament en un episodi conegut com la guerra de l'aigua. Allò va motivar que els veïns sortissin al carrer per denunciar l'arrogància de la companyia i per exigir recuperar els drets de l'aigua. "Les embotelladores haurien de pagar al poble uns cèntims per litre que posen dins d'una ampolla i el poble reneixeria", m'explica l'Antoni, un veí que fa la següent reflexió: "Dimonis! teneu la matèria primera a cost zero. És com si una fàbrica de motors no pagués el ferro o un camioner tingués la benzina gratis. És el darrer xollo feudal del país".●

Tot acaba igual a Caldes

■ Vehí és capaç de detectar l'aigua de Caldes ensuamant-la des de molts metres de distància. Això es deu a que de petita era l'encarregada d'anar a la Mina a buscar l'aigua per posar en remull els cigrons. Resulta que quan els estoves amb aigua de Caldes no cal ni sal ni res més. Vehí prové d'una família tipus del poble: el seu avi treballava embotellant, la seva iaia es dedicava a netejar ampolles usades i l'àvia brodava pels rics barcelonins. "Aquella gent em va ensenyar a saludar com una senyoreta. Encara avui si hagués d'anar a un acte oficial amb la monarquia, ho brodaria", bromeja. Reconeix que la il·lustració i l'economia de Caldes deu molt a la burgesia catalana. Però adverteix que allò que durant anys va ser sentiment de deute, ara, "és tot el contrari degut a determinats models empresarials depredadors i paternalistes". Encara avui els jubilats del Vichy tenen dret a un caixetí setmanal d'ampolles d'aigua. Mentres, si algú vol perforar i treure d'un terreny aigua termal, es trobarà amb una legió d'advocats que ho impediran al·legant una figura legal que s'anomena perímetre de protecció i que els blinda perquè ningú més profani el subsòl. Fa anys una veïna va trobar-ne just a la frontera del perímetre. Després d'una llarga batalla, va acabar venent... a Vichy, és clar. "Tot acaba igual a Caldes", es queixa Vehí.